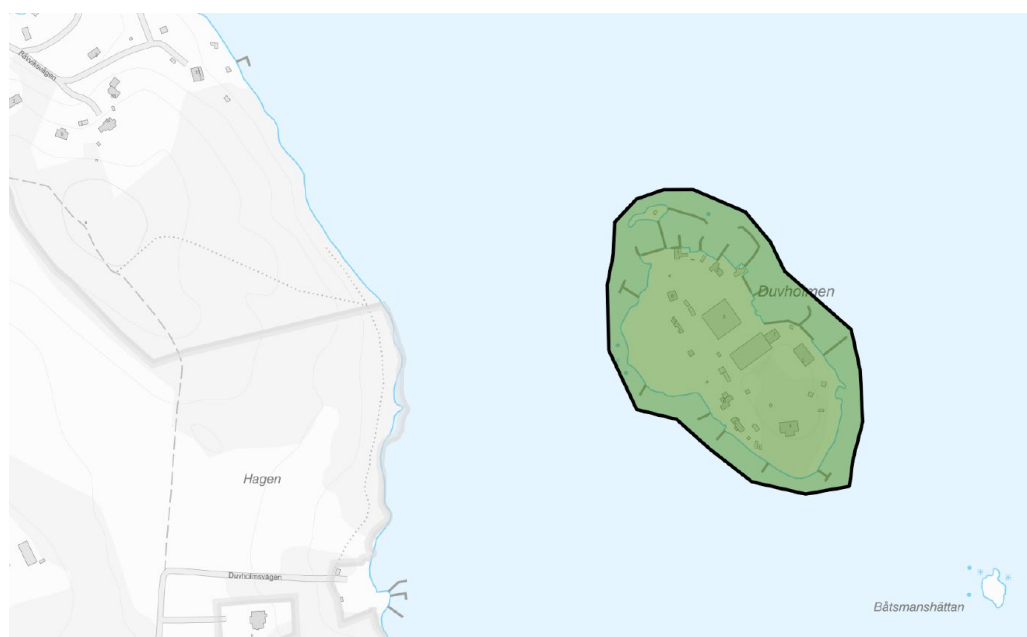

Duvholmen

Bakgrund

Duvholmen finns markerat på Lidingökartan från 1660-talet. Likt större delen av nordöstra Lidingön löd Duvholmen under Elfviks gård. På 1880-talet försålde Duvholmen vilket kom att medföra att flera sommarnöjen uppfördes på ön under 1890-talet. I början av 1900-talet etablerades Duvholmens båtvarv som fortfarande är verksamt. De stora bryggorna vid Schweizervillan och vid Stenvillan bör ha tillkommit 1900–1920. Tennisbanan anlades på 1920-talet. Enstaka små fritidshus tillkom under efterkrigstiden. I dag finns flera bofasta hushåll på ön. Någon reguljär båtförbindelse till Elfviklandet finns dock inte.

Duvholmen sett från Elfvik.

Beskrivning av området

Duvholmen ligger strax utanför östsidan av Elfviklandet. Den stora holmen karaktäriseras av hållmarkskust samt stora stråk av öppna gräsytor och ängsmark mellan framför allt frodiga små lövskogsdungar. Ett förgrenat nätverk av små stigar binder samman holmens tomter i den lätt kuperade skärgårdsterrängen. Frukträd och spår av små odlingar finns i anslutning till äldre tomter. Holmen bevarar i hög

grad en genuin skärgårdskaraktär med dess oexploaterade karaktär av sent 1800-tidigt 1900-tal.

Holmens inre präglas till stor del av stora stråk av öppna gräsytor och ängsmark mellan frodiga små lövskogsdungar. Frukträd och spår av små odlingar förekommer här och var vid äldre tomter.

I nordost ligger Duvholmens varv (Lidingö 6:122) med ursprung från tidigt 1900-tal. Likt de andra små båtvarven på Lidingö har byggnaderna kontinuerligt moderniserats och byggts ut eller helt förnyats. Framför allt är det den aktiva levande varvsnäringsen som ger stort kulturhistoriskt värde och karaktär åt varvsmiljön. Här finns även den karaktärsfulla låga bebyggelse i trä och plåt som oavsett ålder kännetecknar de små varven, med båthall, båtskjul, slip, kontor, kran, bryggor med flera funktioner. Exempelvis båthallen med sina dubbla tak och längsgående ljusinsläpp samt typiska inre konstruktion är en god representant för denna typ av maritim industribebyggelse.

Duvholmens varv med den karaktäristiska båthallen med sina stora spröjsade ljusinsläpp längs takfoten.

Bebyggelsen på den stora holmen ligger glest men regelbundet, några mer indragna från stranden, några närmare sjön. Uthusen ligger ofta mer indragna, närmare den stig som löper vertikalt genom den långsmala holmen.

Beskrivning av bebyggelsen

Duvholmens äldre bebyggelse omfattar i dag främst en mycket stor och några mindre sommarvillor från ca 1890–1905. Sommarvillorna i 1 ½-2 våningar har framför allt ljusmålad spåntad panel, dekorativa snickerier, snickeriprydda verandor, rikt indelade fönster och sadeltak med papp eller ståndfalsad skivplåt. Den monumentala stora sommarvillan vid varvet har ljusputsad fasad och skiljer ut sig från de övriga.

Här finns också någon äldre stuga samt några fritidshus från 1900-talet som från början var mycket små, men senare blivit utbyggda. Några har om- eller nybyggt till mer ordinarie bostadshus. Generellt är den här mer småskaliga bebyggelsen väl samlad samt har faluröd eller ljusmålad träpanelad fasad och sadeltak med plåt eller papp.

Vy från Duvholmens norra del. På Duvholmen finns några f.d. små fritidshus. Flera har det gemensamt att de är småskaliga med faluröd eller ljusmålad panel och har blivit till- och utbyggda efterhand.

Flera tomter har bryggor av trä men sommarvillorna har främst gjutna betongbryggor från 1900-talets början. Även små rösade stenbryggor förekommer. Vid sommarvillan Stenvillan, intill varvet finns en större brygg- och trappanläggning med karaktäristisk utformning. Stensatta eller rösade strandskoningar förekommer på flera ställen.

Duvholmens varv och Lidingö 6:129 med Stenvillan från 1890-talet.

Vid den centrala stigen inne på ön står ett mycket välbevarat utedass från sent 1800-tal (Lidingö 6:71) som varit knutet till någon av sommarvillorna. Byggnaden har gulmålad liggande spåntad panel, grönmålade spröjsade fönster, dörrar och rikligt utsirade snickerier. Den täcks av ett tälttak med rödmålad ståndfalsad skivplåt samt en tidstypisk ventilationshuv. Dasset är en karaktäristisk nyttobyggnad som speglar en förfluten tid och är av stort kulturhistoriskt värde.

Lidingö 6:71. På ängen mitt inne på ön står detta välbevarade dass i tidstypisk panelarkitektur från sent 1800-tal.

Lidingö 6:72 är en liten sommarvilla troligen från 1890–1900. Villan har renoverats i senare tid men, har fortfarande en karaktäristisk exteriör med bland annat spåntad panelfasad på växlande ledd och sadeltak med stort taksprång och täckning av ståndfalsad skivplåt.

Lidingö 6:72 är en liten sommarvilla troligen från 1890–1900.

Lidingö 6:74 Schweizervillan som ligger på holmens södra del uppfördes 1890 av trädgårdsmästare Josef Berggren som då var ägare till holmen. Det är en lite större sommarvilla som är uppförd i två våningar och utformad i en riklig panelarkitektur med utsökt utformade snickerier i gavelrösten och på verandor. Exteriören är fortfarande mycket ursprunglig sedan 1890 – omsorgsfullt omhändertagen och pietetsfullt vårdad. Fasaden av pärlspåntpanel på växlande ledd, korspostfönstren, entréns tidstypiska pardörr och sjösidans stora glasveranda i två våningar – allt är 1890-tal. Samma gäller det rödmålade ståndfalsade skivplåttaket. Färgsättningen är också ursprunglig. Villan omges av uppvuxna lövträd, trädgårdspartier och planteringar samt har mot sjön en tidig gjuten betongbrygga av typ ångbåtsbrygga. Uthus och en putsad stenkällare från samma tid som villan kompletterar den mycket välbevarade villamiljön. En strandskoning markerar mot vattnet. Lidingö 6:74 hör jämte bland annat Apelsinvillan, Villa Högudden och Villa Solbacken till de mest ursprungligt bevarade sommarvillorna inom Lidingö.

Lidingö 6:74 Schweizervillan.

Lidingö 6:74 Schweizervillan.

Stenvillan vid varvet (Lidingö 6:129) uppfördes som sommarvilla troligen på 1890-talet och inreddes med fyra lägenheter. Villan är uppförd i tegel i två våningar med vind med vita kalkslammade fasader under ett lätt svängt sadeltak med svart ståndfalsad skivplåt. Det omsorgsfullt utformade entrépartiet med öppen veranda och glasade spröjsade dörrar är också ursprungligt. På senare år har flera fönster och sjösidans stora dubbla glasverandor blivit utbytta mot nyare fönstertyper. I övrigt är exteriören välbevarad. Interiören är välbevarad från 1890-talet inklusive planlösning, fyllningsdörrar, snickerier, stuckmedaljonger, polykroma kakelugnar och takmålningar. Den imponerande villan har ett monumentalt läge vid sjön nära

varvet, med murade terrasser och en stor gjuten betongbrygga från 1900-talets början nedanför.

Den stora vita Stenvillan vid varvet. Entréfasad.

Stenvillan, fasad mot vattnet.

Sammanfattande värdering

Duvholmen utgör en särskilt värdefull kulturmiljö. Duvholmen karaktäriseras dels av de välbevarade sommarvillorna från 1890-talet, dels av Duvholmens småbåtsvarv från 1900-talet, dels av enstaka små fritidshus främst från 1900-talets mitt och senare del. Mot den bakgrunden är Duvholmen en mycket karaktäristisk maritim kulturmiljö i Stockholms skärgård, småskalig och med en helhet som åskådliggör representativa faser i skärgårdens kulturhistoria från och med sent 1800-tal till 1900-talets senare del.

Duvholmen ingår i område av riksintresse för kulturmiljövården – Stockholms farled och inlopp.

Duvholmen är uppmärksammas som kulturmiljö i "Lidingö – Kulturhistoriska miljöer" (Stockholms Länsmuseum, 1990).

Karaktärsdrag

- Genuin skärgårdskaraktär med dess oexploaterade karaktär av sent 1800-tal-1900-tal.
- Måttligt kuperad holme med hållmarkskust.
- Stora stråk av öppna gräsytor och ängsmark mellan frodiga små lövskogsdungar.
- Ett förgrenat nätverk av små stigar binder samman holmens tomter i skärgårdsterrängen.
- Frukträd och spår av små odlingar.

Duvholmens varv

- Kontinuerligt till- och ombyggt sedan tidigt 1900-tal.
- Aktiv levande varvsnäring ger huvudkaraktär.
- Småskalig oftast rödmålad funktionsanpassad bebyggelse i trä och plåt kännetecknande för små båtvarv.
- Funktioner såsom båthall, båtskjul, slip, kontor, kran, bryggor med flera

Sommarvillorna

- Sommarvillorna är jämnt fördelat över ön, glest men regelbundet, några indragna från stranden, några närmare sjön.
- Uthus ofta mer indragna längs stigen genom holmen.
- En mycket stor, en stor och några mindre sommarvillor från ca 1890–1905.
- Sammanhållna ursprungliga volymer i 1 ½-2 våningar, flertalet i tidstypisk panelarkitektur med ljusmålad spåntad panelfasad med dekorativa fasadsnickerier, snickeriprydda verandor.
- Stenvillan vid varvet har tegelstomme med ljus kalkslammad fasad.
- Centralt beläget dess i rik panelarkitektur på Lidingö 6:71.
- Småskalig träbebyggelse, ofta till- och utbyggda till mer ordinarie bostadshus.
- Stora sommarvillor har främst gjutna betongbryggor från 1900-talets början. Även små rösade stembryggor förekommer. De mindre tomterna har ofta träbryggor.
- Tennisbanan är ett karaktärsfullt inslag.

Råd och rekommendationer

Syftet med råd och rekommendationer är att de ska ge inspiration och vägledning kring hur fastighetsägare kan tänka kring förvaltningen av sin fastighet för att de värden som karaktäriserar området ska bevaras. De är också ett stöd vid handläggning av bygglovs- och planärenden för staden. De råd och rekommendationer som ges är inte juridiskt bindande.

Förutom vad som anges i Lidingös kulturmiljöprogram Del 1 gällande vård och underhåll av byggnader ges följande råd:

- Den genuina skärgårdskaraktären med sommarvillor glest fördelade över ön bör bevaras.
- Området bör inte förtätas ytterligare och stora äldre bevarade tomter bör inte styckas av.
- Det ursprungliga arkitektoniska uttrycket i sommarvillabebyggelsen från tidigt 1900-tal bör bevaras och underhållas med väl anpassade material och metoder.
- Äldre byggnadsdetaljer ska värnas, exempelvis fönster och dörrar i originalutförande.
- Duvholmens varv med byggnader från tidigt 1990-tal bör bevaras och underhållas med väl anpassade material och metoder.